

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang VII, Nr. 258

Parasjat Kie Tetsee

13 Eloel 5768
12/13 september 2008

Overzicht Parasjat Kie Tetsee (Dewariem 21:10-25:19)

De Tora beschrijft de enige toegestane manier waarop een vrouw, die in een oorlog is buitgemaakt, getrouwd mag worden. Wanneer een man twee vrouwen huwt, en degene van wie hij het minst houdt, baart een eerstgeboren zoon, dan wordt het recht van deze zoon om de dubbele portie van eerstgeborene te verkrijgen, beschermd tegen de wens van de vader om de zoon van zijn lievelingsvrouw te bevoordelen. De straf voor een opstandige zoon, die uiteindelijk zal degenereren in een monsterlijk crimineel, is steniging. Een lichaam mag niet overnacht aan de galg blijven hangen, want het heeft een heilige ziel gehuisvest. Verloren voorwerpen moeten worden teruggegeven. Mannen mogen geen vrouwenkleden dragen en omgekeerd. Men mag een moedervogel niet samen met haar eieren van het nest nemen. Men moet een omheining om een dak van een huis maken. Het is vermeden om een mengsel van zaden te zaaien, om te ploegen met een os en een ezel samen of om wol en linnen te combineren in een kledingstuk. Een vierhoekig kledingstuk moet *tsietsiet* – ineengevlochten draden – aan zijn vier hoeken hebben. Wetten met betrekking tot ontuchtige relaties worden gegeven. Wanneer Israël ten oorlog trekt, moet het kamp geregeerd worden door regels van geestelijke reinheid. Een ontsnapte slaaf mag niet naar zijn meester worden teruggebracht. Het is verboden van een Jood rente op een lening aan te nemen. Bnei Jisraël mogen niet zweren. De arbeider mag van het fruit dat hij oogst, eten. Echtscheiding en huwelijk worden wettelijk geregeld. Tijdens het eerste jaar van zijn huwelijk is een echtgenoot vrijgesteld van militaire dienst en mag hij thuisblijven om zijn vrouw te verheugen. Men mag geen werktuigen aannemen als onderpand, want anders zou de schuldenaar niet in zijn levensonderhoud kunnen voorzien. Op kidnapping voor winst staat de doodstraf. Het is verboden om de tekenen van de ziekte *tsara'at* te verwijderen. Zelfs voor een lening die overtijd is moet de schuldeiser zijn onderpand dagelijks teruggeven wanneer de schuldenaar dat nodig heeft. Men mag de betaling van het loon van een arbeider niet uitstellen. Men mag een onschuldige familielid van een schuldige niet straffen. Wegens hun kwetsbaarheid genieten bekeerlingen tot het Jodendom en wezen speciale bescherming. De armen krijgen een deel van de oogst. Een gerechtshof mag geseling als straf opleggen. Een os mag niet gemuilkorfd worden bij het dorsen. Het is een mitswa voor een man om de vrouw van zijn kinderloos overleden broer te huwen. Gewichten en maten moeten nauwkeurig zijn en eerlijk gebruikt worden. De parasja eindigt met de mitswa om de naam van Amalek uit te wissen, want ondanks dat hij van de Uittocht uit Egypte op de hoogte was, viel hij het Joodse Volk in een hinderlaag aan.

Door Ohr Somayach in Jeruzalem, Israël

©1998 Ohr Somayach International - Alle rechten voorbehouden

Haftara Parasjat Kie Tetsee

(Jesjahoe 54:1-10)

De Profeet richt zich tot Jeruzalem, de stad in rouw, die tweemaal beroofd werd van haar kinderen, als een onvruchtbare vrouw die kijkt naar haar buurvrouwen, die het ene kind na het andere krijgen, terwijl er voor haarzelf alleen de wanhoop is dat zij nooit de vreugde van de schepping en de groei zal mogen ervaren. Tot Moeder Jeruzalem, die geneigd is weg te zinken in haar eenzaamheid, zegt G-d dat zij haar huizen en grenzen meer en meer moet uitbreiden, want ze zullen te klein zijn om de menigte kinderen te bevatten, die zich in haar zullen verzamelen, om haar onverwachte troost en voldoening te brengen. Ze zal zijn als een vrouw, die tijdelijk is weggestuurd, alleen om weer teruggeroepen te worden door haar liefhebbende echtgenoot. Het verdriet was pijnlijk, toen het heerste, maar achteraf gezien zal het lijken op een kort en voorbijgaand moment van ongemak, dat uitmond in een lang en vruchtbaar leven. G-ds liefde lijkt verhuld, verklaart de profeet, maar het is standvastiger en blijft langer bestaan dan de heuvels en de bergen.

Wanneer een man een nieuwe vrouw trouwt, zal hij niet uittrekken in het leger (Deut. 24:5).

HaRav S.R. Hirsch leidt hiervan de alles overheersende betekenis af die Tora hecht aan de familie-eenheid en met name de rol die de vrouw in het huwelijk speelt. De bruidegom krijgt een heel jaar vrijstelling van zijn bijdrage aan het welzijn van de gemeenschap. Het succes van de gemeenschap is duidelijk afhankelijk van het succes en welzijn van de familie-eenheid en zijn volledigheid.

KIE TETSEE

¹⁰Wanneer je tegen je vijanden ten strijde trekt, en Hasjem, je G-d, hen in je macht zal hebben gegeven, en je van hem gevangenen hebt gemaakt, ¹¹en je ziet onder de gevangenen een erg mooie vrouw, en je verlangt naar haar en je wilt haar als je vrouw hebben, ¹²dan zul je haar je huis binnenbrengen; dan zal zij haar hoofd kaal scheren, en haar nagels doen. ¹³Ze moet de kleding van haar gevangenschap afleggen en in het huis gaan zitten en een maand lang om haar vader en moeder wenen; daarna mag je bij haar komen en haar huwen en dan zal zij jouw vrouw zijn. ¹⁴Maar als je niets meer voor haar voelt, dan zul je haar, overeenkomstig haar verlangen, wegsturen, maar je mag haar niet voor geld verkopen en haar niet als slavin behandelen, nadat je haar verkracht hebt.

10-14. In deze afdeling gaat Tora in op de vaak vurige passie van een soldaat in oorlog. Wanneer hij bij de gevangen vijanden een vrouw ziet en een oncontroleerbaar verlangen voor haar voelt, dan realiseert Tora dat hij zich mogelijk niet zal kunnen beheersen. Om te voorkomen dat de soldaat spiritueel verontreinigd wordt, voorziet Tora in een mogelijkheid om zijn lustgevoelens te bevredigen, door die eerst af te koelen, voordat ze hem schade kunnen berokkenen. De Geleerden zeggen dat Tora hier alleen maar tegen de primitieve dierlijke instincten van de soldaat spreekt. Volgens zowel *Rasji* als *Ramban* is de eenvoudige betekenis van deze afdeling dat de soldaat de vrouw niet bruut mag verkrachten, maar hij mag haar dwingen de hierna beschreven procedure te laten doorgaan, waarna hij met haar mag trouwen, desnoods tegen haar wil. En daar hij weet dat zij later voor hem zal zijn toegestaan, zal hij bereid zijn te wachten, in plaats van nu te zondigen. De bedoeling van deze hele procedure is, dat het verlangen van de soldaat in tussen verdampt, en hij haar vrij laat.

Het feit dat de eerste drie onderwerpen van deze parasja direct achter elkaar komen, is op zichzelf reeds een argument tegen dit soort verhoudingen, want nadat de wet voor de krijgsgevangene vrouw is gegeven, spreekt Tora over een gehate vrouw en over haar opstandige zoon. De implicatie is dat er een kettingreactie is: de afkeurenswaardige liefde voor de gevangen vrouw zal leiden tot de ene familietragedie na de andere. Als hij met haar trouwt, zal hij haar gaan haten en zij zal ten slotte een ontspoorde, weerspannige zoon voortbrengen (*Rasji*). Het is dus beter om niet toe te geven aan dit soort primitieve verlangens.

Rasji merkt op dat hier sprake is van een vrijwillige oorlog en niet van de verplichte veroveringsoorlogen van het Land Israël onder leiding van Jehosjoea, want daarover is immers gezegd (in Deut. 20:16): „Van deze volken zul je niemand in leven laten,” dus daar mogen geen gevangenen van gemaakt worden. Het gaat hier echter om Kena'anieten die buiten het land Kena'an wonen.

12. Haar nagels doen – Volgens *Rasji* moet zij haar nagels laten groeien, zodat zij er lelijk uit gaat zien. *Rasji* baseert zich hier op de mening van Rabbi Akiva in diens discussie

met Rabbi Eliëzer (Jevamot 48a), die meent dat zij haar nagels juist kort zal knippen. Dit is ook de mening van *Ramban*. Rabbi Eliëzer zegt: zoals zij haar haar afscheert wegens haar rouw om haar vader en moeder, zo knipt zij ook haar nagels kort, en Tora spreekt over het „nagels doen” zoals de dagelijkse spreektaal is, wanneer men bedoelt dat men zijn nagels knipt. Vrouwen verven graag hun nagels, en daartoe laten zij die lang groeien. Als ze kort geknipt zijn, zijn ze niet mooi meer. Rabbi Akiva daarentegen meent dat zoals zij zich lelijk maakt door haar haren af te knippen, zo maakt zij zich lelijk door haar nagels lang te laten groeien. Maar in beide gevallen maakt zij zich onaantrekkelijk.

13. De kleding van haar gevangenschap – Dat waren mooie kleren, want het was de gewoonte van de heidense volken om hun vrouwen mooi op te maken, opdat zij hun vijanden zouden verleiden, waarna hun mannen hen makkelijker konden verslaan (*Rasji*).

Zij moet in het huis gaan zitten – Zodat hij haar overal tegenkomt en haar lelijkheid en haar gewezen ziet, zodat hij een afkeer van haar krijgt, en hij haar vrij laat en een dochter van Israël huwt, in plaats van deze vreemde vrouw (*Rasji*).

Haar vader en haar moeder – Als haar ouders nog leven, zal ze treuren omdat ze nu van hen gescheiden is, en als ze in de oorlog gedood werden, zal ze rouwen om hun dood. De Tora leert ons hier dat men zijn ouders moet eren zowel bij hun leven als na hun dood (*Ibn Ezra*). Volgens *Ramban* zijn haar vader en moeder hier een allegorie voor haar vroegere afgoden en haar vaderland, die zij niet meer zal terugzien.

14. Als je niets meer voor haar voelt – Tora voorspelt hier dat hij haar zal gaan haten (*Rasji*).

Overeenkomstig haar verlangen – Zelfs al wil zij terugkeren naar haar vroegere afgoden, want als zij niet zijn vrouw wordt, is een gedwongen bekering tot het Jodendom ongeldig, maar als zij daarin toegestemd heeft, ook al was het uit angst of om met hem te kunnen trouwen, dan is haar bekering geldig en blijft geldig (*Ramban*). Iemand die uit vrije wil Jood geworden is om welke reden dan ook, blijft altijd een Jood.

Deze zoon van ons (21:20)

Onze Geleerden vertellen ons dat de ouders van de opstandige zoon hun zoon moeten kunnen zien en hem kunnen aanwijzen. Wanneer zij dat niet kunnen, wordt de zoon geen *ben soreer oe-moree*. Homilitisch gezien mogen we suggereren dat ouders daadwerkelijk op de hoogte moeten zijn van de activiteiten van hun kind. Zij kunnen daarvoor niet hun ogen sluiten want als zij dat wel doen, zijn de gevolgen niet de fout van het kind. Het is dan niets anders dan het slachtoffer van de omstandigheden: namelijk het gebrek aan verantwoordelijkheid van de ouders om op hun kind te passen.

Wie heeft antiesmieten nodig?

Door Yossy Goldman

Het wordt wel „de langste haat van de wereld” genoemd. Het gaat maar door om zijn lelijke kop boven alle continenten en landen op te steken. Of het zich nu manifesteert in rauwe, onbeschofte onverdraagzaamheid van het gewone volk of in de snijdende subtiliteiten van de upper ten, antisemitisme is een dagelijks feit.

Natuurlijk willen we allemaal dat het uiteindelijk zal weggaan. We hadden zelfs reden om te hopen dat het na Auschwitz werkelijk zou verdwijnen. Wie onder ons wil niet geaccepteerd en geapprecieerd worden? Maar er is een sterk argument om te suggereren dat, op een perverse manier, antisemitisme goed is geweest voor de Joden. De Franse filosoof Jean/Paul Sartre merkte dat op in zijn boek *Antisemit & Jood*. Zonder steeds aan ons Jood-zijn herinnerd te worden en zonder de voortdurende bedreigingen van ons bestaan, zouden wij Joden in slaap gesust zijn in een vreedzame en passieve staat van nationale amnesie. Veilig in onze comfortabele omgeving zouden we veel van onze unieke identiteit verloren hebben.

De geschiedenis leert dat onder regimes die ons vervolgden, wij standvastig Joods bleven, terwijl wij onder meer verlichte, liberale regeringen langzaam een accepterende maar dominante cultuur gingen omarmen, daarbij veel van onze eigen cultuur verspelend.

Toen ik in de zeventiger jaren werkte met studenten aan de universiteiten van Amerika, worstelden we om door de muur van ijskoude onverschilligheid ten opzichte van het Jodendom heen te breken. Het was zo frustrerend, dat mijn collega's en ik zelfs serieus overwogen om 's nachts de campus op te gaan en hakenkruisen te schilderen op het studentenflat van de studenten, in de hoop dat zij daardoor uit hun apathie wakker geschud zouden worden. Wij hebben dat natuurlijk niet gedaan, maar ik moet bekennen dat het erg verleidelijk was.

Tegen het eind van de parasja van deze week lezen we over het gebod om ons de niet-geprovoceerde aanval te herinneren van het volk Amalek tegen de Israëlieten, toen zij uit Egypte trokken (Deut. 25:17-19). Het gebod komt in de vorm van het woord *zachor* – gedenk – aan het begin van die afdeling. De laatste woorden zijn: *lo tisjkach* – vergeet niet.” Maar waarom hebben we twee uitdrukkingen nodig? En wat is het verschil tussen ‘gedenken’ en ‘niet vergeten’? Is één van de twee niet overbodig?

De Commentatoren suggereren dat ‘gedenk’ een gebod is voor het Joodse volk, terwijl ‘vergeet niet’ meer een voorspelling lijkt te zijn – d.w.z.. *zij laten* jou het niet vergeten! Wanneer je ooit wegzakt in een vals gevoel van veiligheid en zou je dan je Jood-zijn vergeten, dan zullen de antiesmieten van de wereld je er wel aan herinneren wie je bent: „Een volk dat afgezonderd woont en onder de volken niet wordt meegeteld” (Num. 23:9).

Alles heeft een doel in de schepping. Er is niets overbodigs in G-ds wereld. Dus wat is dan het doel van een antiesmiet? Precies dat – om de Jood eraan te herinneren dat hij Joods is!

Maar waarom te wachten tot de Amalekieten van de wereld ons eraan herinneren? Hebben we hun spot nodig? Echter, laat ons proactief Joods zijn, positief Joods en Joods positief. Je kunt het oude Jiddische deuntje op twee manieren zingen. Of: *Oi, es iz gut zu zein a Jid* (O, het is goed om een Jood te zijn...), of: *Oi, es iz schver zu zein a Jid* (Oi, het is moeilijk om een Jood te zijn). Er zijn een miljoen goede redenen, positieve redenen om trots op je Joods-zijn te zijn. Betekende het zestig jaar geleden de doodstraf om Jood te zijn, vandaag is een een ‘levensvoorwaarde’, die een betekenisvol en gezegend leven belooft. En wanneer we besluiten een trots, toegewijd Joods leven te leiden, dan zullen we een fascinerende ontdekking doen: wanneer we onszelf respecteren, zal de wereld om ons heen ons ook respecteren. En dat geldt zowel voor de enkeling als voor de collectieve Joodse gemeenschap.

Jodendom is een zegen, niet een last. We horen trots te zijn op onze erfenis. Het is een eremedaille, die we met edele trots kunnen dragen. Wanneer je niet weet waarom, ga dan leren. Maar dat is een ander onderwerp.

Wat de Geleerden zeggen

Het is iemand, die iets geleend heeft, verboden om dat geleende voorwerp aan iemand anders uit te lenen en iemand die iets gehuurd heeft, mag dat niet verder verhuren aan een ander (zonder toestemming).

Rabbi Sjim'on ben Lakisj, Gittin 29a

Spirituele boodschap van Rabbi Shlomo

Wanneer je ten oorlog uittrekt tegen je vijanden, dan zal je G-d hen in jouw macht uitleveren, en je zult van hen gevangenen gevangen nemen (Deuteronomium 21:10).

De parasja van deze week begint te spreken over „wanneer je ten oorlog uittrekt tegen je vijanden.” De chassidische meesters verklaren dat op een dieper niveau: „je vijand” dat is je slechte neiging, je dierlijke instinkt, waar we constant, iedere dag tegen vechten. De Tora geeft ons hoop – het vers gaat verder: „en G-d zal hem aan je uitleveren ... en je zult gevangenen nemen...”

De Talmoed zegt dat „wie komt om zich te reinigen... die wordt geholpen.” Wanneer we serieus zijn in ons verlangen om het juiste te doen, dan worden we geholpen door Boven om de slechte neiging en de andere verleidingen om ons heen te overmeesteren. Vandaar dat wanneer we de uitdaging frontaal tegemoet gaan, dan zal de slechte neiging niet alleen „aan je worden uitgeleverd,” maar hij wordt „gevangen,” dat wil zeggen, dat hij wordt onderworpen en wordt omgezet in iets goeds.

Volgens de Chassidische filosofie is dit het voortdurende dagelijkse proces van het omvormen van onszelf en de wereld rondom ons, van de „verfijning” van alles in de Schepping, door de dingen te gebruiken voor iets goeds, zodat zij een hoger doel dienen.

Uiteindelijk zal dit doel zijn vervulling bereiken bij de komende Verlossing, moge die spoedig plaatsvinden!

Moge wij allen worden ingeschreven in het Boek van het Leven!

MISJNA VAN DE WEEK

Berachot Hoofdstuk 8

Misjna 7

מִי שֶׁאָכַל וְשָׁכַח וְלֹא בֵרַךְ, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, יִחְזַר לְמָקוֹמוֹ וַיְבָרֵךְ. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, יְבָרֵךְ בְּמָקוֹם שֶׁנִּזְכַּר. עַד אֵימָתִי הוּא מְבָרֵךְ. עַד כְּדֵי שִׁיתְעַכְל הַמְזוֹן שֶׁבְּמַעֲרוֹ:

Iemand die gegeten heeft en vergeten is het nagebed te zeggen, daarover zegt Beit Sjammai: hij moet teruggaan naar zijn plaats en de naberacha zeggen, en Beit Hilleel zegt: hij zegt de naberacha op de plaats waar hij het zich herinnert¹. Tot hoelang [na de maaltijd] mag hij nog de naberacha zeggen? Totdat het eten in zijn ingewanden verteerd is².

Aantekeningen

1. De Halacha is volgens Beit Sjammai.

2. **Totdat het eten in zijn ingewanden verteerd is:** Zolang hij na een maaltijd nog geen honger krijgt, is dat een teken dat zijn eten nog niet verteerd is. En Beit Hilleel bedoelt, dat hij alleen niet [naar de plaats waar hij gegeten heeft] terug hoeft, wanneer hij het vergeten is [om de naberacha te zeggen]. Maar wanneer het met opzet was, dan is iedereen het erover eens dat hij naar zijn plaats terug moet om de naberacha te zeggen (RAV).

DE MITSWOT VAN DE WEEK

Deel II: De Mitswot Lo-Ta'asei [de verboden] nr. 145

145. Het is verboden om olie te maken als de zalvingsolie

zoals er geschreven staat (*Sjemot* 30:32): „En je zult niets maken dat erop lijkt voor wat betreft de samenstelling ervan.” Dit betekent dat we niets mogen maken dat lijkt op de zalvingsolie, zoals die in Tora beschreven is. Wanneer iemand dat opzettelijk toch doet, dan verdient hij *kareet* [G-ddelijke uitroeiing]; en wie het onopzettelijk doet, is een *chataat* [zondoffer] schuldig. Echter, alleen als men zich ermee wil zalven is men schuldig, maar wie het doet om het te leren, wordt niet gestraft. Het geldt overal en altijd, voor zowel mannen als vrouwen.